

הסיבה ואפיקומן פסחים (ק.ח.)

ג

גמרא הכא בסוף העמוד, "איבעיא להו שמש ... הסיבה שמע מינה" - או ניתן להמשיך ישר מלמעלה עד הכא.

תוס' (ד"ה כולהו)

רא"ש הכא (ריש סי' כ'), עד "... כוס של חובה"

- מהו היחס (relationship) של דברי הרא"ש אל דברי התוס'?
- איך אפשר להבין דברי הרא"ש שבב"י על-פי דבריו הכא?

כדרכו, דברי הרמב"ם יובנו ביתר שאת כאשר תענין בהם בהקשר (in context) -

רמב"ם הל' חמץ ומצה (פרק ו' הל' א', ופרק ז' הל' א')

- מה הם הענינים של כל א' מב' הפרקים הללו?

רמב"ם הל' חמץ ומצה (פרק ז' הל' ו' - ח') - עדיף להמשיך ישר מריש הפרק ועד סופו.

- כעת תשוב אל המחלוקת הנ"ל שבבית יוסף, ותשתדל מחדש לבאר אותה!

ד

לדינא -

שלחן ערוך אורח חיים (סי' תע"ז סעיף א', וסי' תע"ב לפחות סעיפים ו'-ז')

[ט"ז לשו"ע (סי' תע"ב סעיף-קטן ו')

חידושי מן רי"ז הלוי (= הגרי"ז על הרמב"ם) הכא

א

משנה פסחים (צט):

גמרא (ק.ח.), "ואפילו ... אידי ואידי בעו הסיבה"

תוס' (ק.ח. ד"ה מאי) - ולפחות סוף דבריהם, "ומה שצריך ..."

בית יוסף (סי' תע"ב סעיף ז'), "כתב הרמב"ם ... אפיקומן"

- במה נחלקו הראשונים?
- מהי נקודת המחלוקת?

ב

הנה תענין במחלוקת הרא"ש והרמב"ם הבאה -

רא"ש לקמן (סי' ל"ד - שייך לגמרא דף קיט:), לפחות "הלכך נראה ... מרור וחרוסת" - אבל עדיף להתחיל לעיל, "אמר רב יוסף ..."

רמב"ם סוף הל' חמץ ומצה (פרק ח' הל' י"ג) - והוא מהרי"ף סוף פסחים (באמצע כז. בדפי הרי"ף)

- במה נחלקו לגבי מהות האפיקומן?
- איך תשפיע מחלוקת זו על הבנתך במחלוקת שבבית יוסף?

בית יוסף אורח חיים (סימן תעב סעיף ז)

כתב הרמב"ם אימתי צריך הסיבה בשעת אכילת כזית מצה וכ"כ סמ"ג (עשין מא קיח). ואשיר"י (שם) והמרדכי (לז ע"ד) והגהות מיימון (פ"ז אות ה) כתבו שצריך הסיבה כשאוכל בתחלה כזית מצה וכן כזית אפיקומן ...

רמב"ם הלכות חמץ ומצה - פרק ו'

א מצות עשה מן התורה לאכל מצה בליל חמשה עשר, שנאמר "בערב תאכלו מצת" (שמות יב, יח) ...

רמב"ם הלכות חמץ ומצה - פרק ז'

א מצות עשה שלתורה לספר בנסים ונפלאות שנעשו לאבותינו במצרים, בליל חמשה עשר בניסן--שנאמר "זכור את-היום הזה אשר יצאתם" (שמות יג, ג), כמה שנאמר "זכור את-יום השבת" (שמות כז, ז). ומנין שבלייל חמשה עשר--תלמד לומר "והגדת לבנך, ביום ההוא לאמר: בעבור זה" (שמות יג, ח), בשעה שיש מצה ומרור מנחים לפניך. ואף על פי שאין לו בן, אפלו חכמים גדולים--חיבים לספר ביציאת מצרים; וכל המאריך בדברים שארעו ושהיו, הרי זה משבח.

ב מצוה להודיע לבנים, ואפלו לא שאלו שנאמר "והגדת לבנך". לפי דעתו שלבן, אביו מלמדו. כיצד: ...
ג וצריך לעשות שנוי בלילה הזה ...
ד וצריך להתחיל בגנות, ולסיים בשבח. כיצד: ...
ה כל מי שלא אמר שלושה דברים אלו ... ודברים האלו כלן, הן הנקראין הגדה.

ו בכל דור ודור, חיב אדם להראות את עצמו כאלו הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים, שנאמר "ואותנו, הוציא משם" . . . (דברים ו, כג). ועל דבר זה צוה בתורה, "וזכרת, כי עבד היית" (דברים היד, דברים טו, טו; דברים טז, יב; דברים כד, יח; דברים כד, כב), כלומר כאלו אתה בעצמך היית עבד, ויצאת לחרות ונפדיה.

ז לפיכך נשפוט אדם בלילה הזה, צריך לאכל ולשתות והוא מסב דרך חרות. וכל אחד ואחד, בין אנשים בין נשים, חיב לשתות בלילה הזה, ארבעה כוסות שליון--אין פחות מהן; ואפלו עני המתפרנס מן הצדקה, לא יפחתו לו מארבעה כוסות: שעור כל כוס מהן, רביעית.

ח אפלו עני שבישוראל, לא יאכל עד שיסב. אשה אינה צריכה הסבה; ואם אשה חשובה היא, צריכה הסבה. וכן אצל אביו והשמש בפני רבו, צריכין הסבה; אבל תלמיד בפני רבו, אינו מסב אלא אם כן נתן לו רבו רשות. והסבת ימין, אינה הסבה; וכן המסב על ערפו, או על פניו--אין זו הסבה. ואימתי צריכין הסבה--בשעת אכילת כזית מצה, ובשתית ארבעה כוסות האלו. ושאר אכילתו ושתיתו--אם הסב, הרי זה משבח; ואם לאו, אינו צריך.

ט ארבעה כוסות האלו ...
י כל כוס וכוס מארבעה כוסות האלו ...
יא החרסת מצוה מדברי סופרים, זכר לטיט ...
יב אכילת מרור